

Katungod sa mga Bata sa Himsog nga Palibot sa Rehiyon sa ASEAN

Mga Prinsipyo ug Giya sa Polisiya

ASEAN REGION

Unsa ang mga katungod sa mga bata?

Ang mga katungod sa mga bata mao kadtong kinahanglan nga maangkon o mahimo sa matag bata aron makabaton og maayong kinabuhi. Naglakip kini sa mga butang sama sa katungod nga mahimong luwas ug adunay luwas nga lugar aron mabuhi, ang katungod sa edukasyon, ug ang katungod sa pagsulti bahin sa mga desisyon nga makaapekto kanila. Sa usa ka mahinungdanong kasabotan, ang mga gobyerno mingsaad nga seghuron nga kini nga mga katungod sa mga bata mapanalipdan.

Unsa ang usa ka himsog nga palibot?

Luwat nga klima alang sa tanan ug sa matag buhing butang

Makapahimsog nga pagkaon ug dili hugaw nga lugar aron kapuy-an, motuon, ug modula

Limpyo nga hangin nga mahanggab ug limpyo nga tubig nga mainom

Malungtarong mga aksyon alang sa paggamit sa mga kakuhaan og panginabuhian nga dili makadaot sa umaabot.

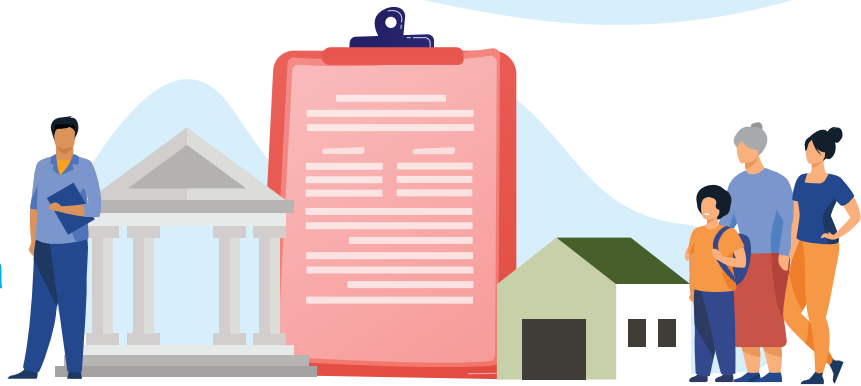

Ang mga bata sa tibuok kalibotan nagsulti sa mga hamtong ug mga gobyerno nga gusto nilang mopuyo ug modako sa himsog nga palibot.

Aron matabangan ang tanan sa rehiyon sa ASEAN nga panalipdan ug tahoron ang katungod sa mga bata sa usa ka himsog nga palibot, tulo ka United Nations nga ahensya ang nakigtanabangay sa mga bata ug mga eksperto sa paghimo sa mga Prinsipyo ug Giya sa Polisiya.

Unsa ang Mga Prinsipyo ug Giya sa Polisiya?

Ang Mga **Prinsipyo** mao ang batakang mga lagda nga kinahanglang sundon sa tanan aron mapaneguro nga matagamtam sa mga bata ang ilang katungod sa usa ka himsog nga palibot. Sa kinatibuk-an, adunay 37 ka Prinsipyo.

Ang **Giya sa Polisiya** naghatag og direksyon sa mga gobyerno, negosyo, mga komunidad, medya, ug mga bata kon unsaon pagsunod sa mga Prinsipyo.

Nahibalo ba ka?

Ang United Nations nag-ingon nga ang mga bata mao kadtong mga tawo nga nabuhi gikan sa pagkatawo hangtod sila mga 18 anyos, kon kanus-a sila mahimong young adults o mga batan-on.

ANG MGA PRINISIPIYO

Unsa ang angayang hinumdoman sa tanan sa rehiyon sa ASEAN sa paghimo og mga desisyon ug mga aksyon nga makaapekto sa mga bata ug sa kinaiyahan?

1

USA KA HIMSOG NGA PALIBOT

Ang tanang bata adunay katungod sa pagpuyo ug pagtubo sa usa ka himsog nga palibot.

2

PARTISIPASYON SA MGA BATA

Ang tanang bata adunay katungod nga mopaambit sa ilang mga panglantaw ug moapil sa paghimo og mga desisyon nga makaapekto kanila ug sa ilang katungod sa usa ka himsog nga palibot.

3

IMPORMASYON NGA MAHIGALAON SA BATA

Ang tanang bata adunay katungod sa pagkuha og impormasyon alang sa pagpuyo sa usa ka himsog nga palibot sa pinulongan nga ilang masabtan ug sa mga paagi nga makapainterens kanila.

4

EDUKASYON MAHITUNGOD SA KINAIYAHAN

Ang tanang bata adunay katungod nga makakat-on mahitungod sa kinaiyahan ug unsaon pagpanalipod niini.

5

PAGDULA

Ang tanang bata adunay katungod sa pagdula nga luwas sa gawas sa balay sa usa ka himsog nga palibot.

6

PROTEKSYON GIKAN SA PAGBAG-O SA KLIMA UG PAGDAOT SA NATURAL NGA PALIBOT

Ang tanang bata adunay katungod nga mapanalipdan gikan sa tanang matang sa kadaot nga dulot sa pagbag-o sa klima, polusyon, ug pagkawala sa mga tanom, mananap, ug uban pang natural nga kahinguhaan.

7

PAG-UNDANG SA MAKADAOT NGA NEGOSYO

Ang tanang bata adunay katungod nga mapanalipdan gikan sa tanang matang sa kadaot nga dulot sa mga negosyo.

8

ADUNAY TABANG

Ang tanang bata adunay katungod sa pagpangayo ug pagdawat og suporta ug sa pagbaton og makatabang kanila nga hustisya kon makasinati sila og kadaot nga dulot sa mga paglapas sa ilang katungod sa usa ka himsog nga palibot.

9

PROTEKSYON GIKAN SA KABANGIS

Ang tanang bata adunay katungod nga mapanalipdan gikan sa tanang matang sa hulga o mga problema kon sila mangayo og pagrespeto sa ilang katungod sa usa ka himsog nga palibot ug kon sila mangita og hustisya kon ang ilang mga katungod wala girespeto.

Adunay 28 ka ubang partikular nga Prinsipyo bahin sa pagpanalipod sa katungod sa mga bata sa usa ka himsog nga palibot.

Hinumdomi! Alang kini sa tanang bata. Dili igsapayan kon kinsa o asa ka nagpuyo. Ang tanang mga bata, sama nimo, adunay mga katungod.

ANG GIYA SA POLISIYA

Sa unsang paagi nga ang tanan makatampo sa pagseguro nga adunay himsog nga palibot alang sa mga bata?

Ang mga gobyerno mahimong...

- ▶ Mohimo og mga balaod ug mga lagda alang sa pagtahod niini nga mga Prinsipyo, lakip ang mga lagda alang sa mga negosyo
- ▶ Mopaneguro nga ang mga bata moapil sa paghimo og mga desisyon, ug ang impormasyon kinahanglang ilang masabtan
- ▶ Mopaneguro nga ang mga eskulahan maghatag og edukasyon bahin sa kinaiyahan
- ▶ Mopaneguro sa paghatag og badyet aron mahimo kining tanang aksyon alang sa pagpanalipod sa katungod sa mga bata sa usa ka himsog nga palibot

Ang mga negosyo mahimong...

- ▶ Kanunay nga motan-aw sa kon unsa nga paagi ang mga negosyo makaapekto sa mga bata ug sa kinaiyahan, ug molikay sa mga kalihokan nga makahatag og kadaot
- ▶ Mopaneguro nga ang tanang labot sa negosyo nakasabot ug nagtahod sa katungod sa mga bata sa usa ka himsog nga palibot
- ▶ Maminaw sa mga tingog sa mga bata sa dili pa mohimo og desisyon mahitungod sa negosyo

Ang mga komunidad mahimong...

- ▶ Motabang sa mga bata nga mapanalipdan sa luwas nga paagi ang ilang katungod sa usa ka himsog nga palibot
- ▶ Makigtambayayong sa mga bata sa pagpaila sa maayong mga gawi alang palibot kon diin sila nagpuyo, sama sa 'reduce-reuse-recycle'
- ▶ Mosuporta sa gobyerno, eskulahan, negosyo, ug komunidad sa pagtahod sa mga prinsipyo

Ang medya mahimong...

- ▶ Mo-report sa maayo ug dili maayo nga nahimo sa mga gobyerno ug negosyo ug sa pagtahod sa katungod sa mga bata sa usa ka himsog nga palibot
- ▶ Mohimo og impormasyon alang sa mga bata mahitungod sa kinaiyahan
- ▶ Mo-report sa maayong mga kalihokan nga gibuhath sa mga bata

Kini usa lamang ka mubo nga listahan sa mga butang nga mahimo sa mga ginikanan, magtutudlo, ug uban pang hamtong. Daghan pa ang ilang mahimo aron ang mga bata mabuhi ug motubo sa usa ka himsog nga palibot.

UNSAY MAHIMO SA MGA BATA?

Mokat-on

Sa eskulahan-- sultihi ang imong mga magtutudlo ug imong mga ginikanan nga gusto nimong makat-on mahitungod sa kinaiyahan ug mahitungod sa katungod sa mga bata sa usa ka himsog nga palibot

Sa imong kaugalingon – pagbasa og mga libro, pagtan-aw og mga bidyo, ug pag-apil sa mga kalihokan nga nagtudlo bahin sa kinaiyahan

Pakigsulti

Sultihi ang ubang bata ug mga hamtong, lakip ang imong mga ginikanan, kon unsa ang imong nahibal-an bahin sa palibot ug katungod sa mga bata sa usa ka himsog nga palibot

Gamita ang social media aron isulti sa uban kon unsa ang imong gibuhad aron mapanalipdan ang kinaiyahan

Ipahibalo sa imong mga magtutudlo nga gusto nimo ang mahigalaon sa bata nga impormasyon bahin sa kinaiyahan ug pagbag-o sa klima

Pagdula

Sultihi ang imong ginikanan ug uban pang mas magulang nimo nga nagkinahanglan ang mga bata ug luwas nga mga lugar sa pagdula

Pangitag mga butang nga buhaton nga makapanalipod sa palibot ug makalingaw sab.

Pagsalmot

Tabang pagtukod og mga grupo sa imong komunidad ug pag-apil sa kasamtangan nga mga grupo alang sa mga bata nga nagtrabaho aron mapanalipdan ang palibot ug nakigbatok sa pagbag-o sa klima

Apil sa rehiyonal ug internasyonal nga mga kampanya ug grupo:

- [Children's Environmental Rights Initiative \(CERI\)](#)
- [ASEAN Youth Organization](#)
- [United Nations Major Group on Children and Youth](#)
- [Asia Pacific Regional Youth Caucus](#)
- [UNEP Major Group on Children and Youth](#)

Mopasiugda

Sultihi ang imong mga ginikanan, imong mga magtutudlo, ug mga lider sa imong komunidad nga ang mga bata kinahanglan nga moapil sa paghimo og mga desisyon nga makaapekto sa ilang katungod sa usa ka himsog nga palibot

Tan-awa ang bisan unsang mga nagakahitabo sa palibot nga imong gipuy-an ug sa unsang paagi kini naakaapekto sa uban

Kon ang imong katungod sa usa ka himsog nga palibot wala girespeto, pangutan-a ang mga grupo nga imong giapilan aron matabangan ka sa paghimo og reklamo

Ang United Nations Convention on the Rights of the Child usa ka mahinungdanon nga kasabotan sa mga nasod nga mingsaad sa pagpanalipod sa mga katungod sa mga bata. Ang Convention on the Rights of the Child nagpatin-aw kon kinsa ang mga bata, ang tanan nilang katungod, ug ang mga responsibilidad sa mga gobyerno. Ang tanang katungod konektado ug parehas nga mahinungdanon, ug kini dili mahikaw sa mga bata. Ang mga gobyerno sa tanang nasod sa rehiyon sa ASEAN ming-uyon sa Convention on the Rights of the Child.

Ang hustisya nga mahigalaon sa mga bata usa ka pamaagi sa hustisya nga nagrespeto sa imong mga katungod isip bata, sa paagi nga gikonsiderar ug gipahiayangay sa imong edad, imong mga panginahanglan, imong kahimtang, ug imong panabot. Hustisya kini nga mabaton ni bisan kinsang bata, paspas, ug naghatag og bili sa imong tingog sa tibuok proseso. Ang hustisya nga mahigalaon sa mga bata gidesinyo aron makunhuran ang kadaot nga puyde nimong masinati sa niini nga proseso, ug kini makatabang kanimo sa pagpanalipod sa imong mga katungod.

PAG-ILA

Kining mubo ug mahigalaon sa bata nga impormasyon nga nag-ulohan *Mga Prinsipyo ug Giya sa Polisiya: Katungod sa mga Bata sa Luwas, Limpyo, Himsog ug Malungtaron nga Palibot sa Rehiyon sa ASEAN* gihimo sa pakigtambayayong sa mga bata nga nag-edad 14-18 anyos gikan sa Brunei Darussalam, Cambodia, Indonesia, Lao PDR, Malaysia, Myanmar, Pilipinas, Singapore, Thailand, ug Vietnam.

Desinyo/Produksyon: QUO Bangkok

Mubo nga Impormasyon nga mahigalaon sa bata nahuman kaniadtong Nobyembre 2021.

Ang UNEP, UNICEF, UN Human Rights, ug Child Rights Coalition Asia dili manubag sa bisan unsang sangpotanan o mahitabo gumikan sa paggamit pag-usab niini nga publikasyon.

Ang paghubad niining dokumento sa Cebuano gisuportahan sa terre des hommes Germany.

MGA PANGUTANA? PAGKONTAK:

United Nations Environment Programme (UNEP)
uneproap@un.org

United Nations Children's Fund (UNICEF)
asiapacificinfo@unicef.org

United Nations Human Rights (OHCHR)
ohchr.bangkok@un.org

Child Rights Coalition Asia (CRC Asia)
secretariat@crcasia.org

terre des hommes Germany in Southeast Asia
info@tdhgsea.org